

1. Bizonyítsuk be, hogy $g^{-1}G_\alpha g = G_{\alpha g}$.

Megoldás: \leq : Ha $h \in G_\alpha$, akkor $(\alpha g)(g^{-1}hg) = \alpha hg = \alpha g$, tehát $g^{-1}hg \in G_{\alpha g}$.

\geq : Az előbbi miatt $gG_{\alpha g}g^{-1} \leq G_{\alpha g g^{-1}} = G_\alpha$, így $G_{\alpha g} \leq g^{-1}G_\alpha g$.

2. Bizonyítsuk be, hogy egy tranzitív G permutációcsoport akkor és csak akkor primitív, ha az alaphalmaz valamely/bármely elemének stabilizátora maximális részcsoport G -ben.

Megoldás: Az állítás csoportthatásra ugyanúgy igaz, és ugyanaz a bizonyítása, mint permutációcsoportra.

Azt látjuk be, hogy G akkor és csak akkor imprimitív, ha G_α nem maximális G -ben. (Az 1. feladat miatt mindegy, hogy valamely vagy bármely α -ra mondjuk.)

Tegyük fel, hogy G imprimitív, és $\Omega = \Omega_1 \cup \dots \cup \Omega_k$ nem triviális G -invariáns partíció: $|\Omega_1| > 1$, és $k > 1$. Legyen α, β az Ω_1 két különböző eleme, és $\gamma \in \Omega_2$, továbbá $M = \{g \in G \mid \Omega_1 g \subseteq \Omega_1\}$.

Minden $h \in G_\alpha$ -ra $\alpha \in \Omega_1 h \cap \Omega_1 \Rightarrow \Omega_1 h \subseteq \Omega_1 \Rightarrow G_\alpha \leq M$.

G tranzitivitása miatt van olyan $g \in G$, hogy $\alpha g = \beta$. Ekkor $\beta \in \Omega_1 g \cap \Omega_1 \Rightarrow \Omega_1 g \subseteq \Omega_1 \Rightarrow g \in M \setminus M_\alpha$, így G_α valódi részcsoportja M -nek.

Olyan $g \in G$ is van, amelyre $\alpha g = \gamma$, tehát $\beta \in \Omega_1 g \cap \Omega_2 \Rightarrow \Omega_1 g \subseteq \Omega_2 \Rightarrow g \in G \setminus M$, és emiatt M valódi részcsoportja G -nek.

$G_\alpha < M < G$, tehát G_α nem maximális részcsoport G -ben.

Most tegyük fel, hogy G_α nem maximális: $G_\alpha < M < G$ valamely M -re, és tekintsük az $\alpha M g$ ($g \in G$) részhalmazokat Ω -ban.

Ezek Ω -nak egy G -invariáns partícióját adják: G -invariáns, mert $(\alpha M g)h = \alpha M(gh)$, és partíció, mert ha $\alpha M g \cap \alpha M h \neq \emptyset$, akkor van olyan $m, m' \in M$, hogy $\alpha m g = \alpha m' h$, így $\alpha m' h g^{-1} m^{-1} = \alpha \Rightarrow m' h g^{-1} m^{-1} \in G_\alpha \leq M \Rightarrow h g^{-1} \in (m')^{-1} M m = M \Rightarrow M h = M g \Rightarrow \alpha M g = \alpha M h$.

A partíció nem triviális, mert egy $m \in M \setminus G_\alpha$ elemre $\alpha m \neq \alpha \Rightarrow |\alpha M 1| = |\alpha M| > 1$, és mert $\alpha M \neq \Omega$, ugyanis ha egyenlők lennének, azaz M tranzitív lenne, akkor M a G_α minden mellékosztályából tartalmazna elemet, tehát $G = G_\alpha M = M$ lenne.

Tehát azt kaptuk, hogy G imprimitív.

3. Milyen $H < G$ részcsoportra igaz, hogy a H mellékosztályain való hatás a jobbszorzással
- hűséges;
 - tranzitív;
 - reguláris;
 - primitív;
 - 2-tranzitív?

Megoldás: a) A hatás magja a G -nek a H -ban levő legnagyobb normálosztója, így a csoportthatás akkor hűséges, ha nincs G -nek olyan 1-től különböző normálosztója, amely benne van a H -ban.

b) A mellékosztályokon való hatás minden H -ra tranzitív: $(Hx)(x^{-1}y) = Hy$ tetszőleges x, y -ra.

c) Egy permutációcsoport vagy csoportthatás akkor reguláris, ha tranzitív, és minden (illetve az 1. feladat miatt valamely) elem stabilizátora 1, azaz ha minden $\neq 1$ eleme fixpontmentes, ugyanis g, h akkor viheti α -t ugyanoda, ha gh^{-1} -nek fixpontja az α . H -nak mint mellékosztálynak a stabilizátora önmaga, tehát a hatás csak akkor lehet reguláris, ha $H = 1$, azaz a csoportthatás a Cayley-reprezentáció.

- d) Mivel H az H -nak mint mellékosztálynak a stabilizátora (és a hatás mindenképpen tranzitív), a 2. feladat szerint ez a csoportthatás pontosan akkor primitív, ha H a G -nek maximális részcsoporthja.
- e) A hatás mindenképpen tranzitív, tehát 2-tranzitív akkor lesz, ha az egyik elem, mondjuk, a H stabilizátora tranzitív a többi elemen. Ez azt jelenti, hogy egy $x \in G \setminus H$ -ra HxH lefedi az egész $G \setminus H$ -t, vagy ekvivalensen: $G = H \cup HxH$ valamely $x \in G$ -re.

4. Adjuk meg a D_4 és S_4 csoportok összes hűséges, tranzitív csoportthatását ekvivalencia erejéig! Melyik primitív ezek közül?

Megoldás: Láttuk a 4/6. feladatban, hogy a tranzitív csoportthatások mind ekvivalensek valamely részcsoporth mellékosztályain való hatással, és az előző feladat szerint akkor kapunk hűséges hatást, ha H nem tartalmaz G -beli nem triviális normálosztót.

D_4 minden 4-elemű részcsoporthja, és maga a D_4 nyilván normálosztó, tehát a Cayley-reprezentáción kívül csak a kételemű részcsoporthok mellékosztályain való hatás jöhet szóba. Ezek közül $\langle f^2 \rangle$ normálosztó, tehát marad a négy tengelyes tükrözés. Mindegy, hogy melyik: D_4 automorfizmusai ezeket egymásba vihetik: mindegyikkel ugyanazt az $\langle f \rangle \rtimes \langle \tau \rangle \cong C_4 \rtimes C_2$ szemidirekt szorzatot kapjuk. Tehát csak két ilyen csoportthatás van ekvivalencia erejéig, az egyik S_8 -ba képez, a másik S_4 -be. Konkrétan, az $(1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8) \leftrightarrow (1, f, f^2, f^{-1}, t, tf, tf^2, tf^{-1})$ megfeleltetést használva az elsőnél f képe $(1234)(5678)$, t hatása pedig $(15)(28)(37)(46)$, a másodiknál $H = \langle t \rangle$ mellékosztályaira az $(1, 2, 3, 4) \leftrightarrow (H1, Hf, Hf^2, Hf^{-1})$ megfeleltetéssel f képe (1234) , t képe pedig (24) . (De tudjuk is, hogy S_4 -ben csak a 2-Sylowok a 8-adrendű részcsoporthok, amelyek konjugáltak egymással, tehát ekvivalens csoportthatásokat jelentenek, és mindegyik a diédercsoport természetes hatásával hat a 4 elemen.)

Viszont egyik hatás sem primitív: az 1 nyilván nem maximális részcsoporth, és a $\langle t \rangle$ sem, mivel ezt tartalmazza a $\langle t \rangle \times \langle f^2 \rangle$ részcsoporth.

S_4 normálosztói csak $1, V, A_4$ és S_4 . Részcsoporthjainak a rendje csak a 24 osztója lehet: 24, 12, 8, 6, 4, 3, 2, 1. De 4-nél kisebb indexű csoport mellékosztályain való csoportthatás S_4 -nél kisebb szimmetrikus csoportba képez, így az nem lehet hűséges, tehát csak 6, 4, 3, 2, 1 jöhet szóba. Ezek közül legfeljebb a 4 elemű tartalmazhat nemtriviális normálosztót, a többi hatás biztosan hűséges.

$|H| = 6$ esetén H tartalmaz egy 3-ciklust (feltehető, hogy (123) -at), és ez H -nak normálosztója, tehát még egy olyan 2-odrendű elemet tartalmaz, ami ezt normalizálja, azaz csak (12) , (13) vagy (23) lehet. Akármelyikkel ugyanazt az S_3 -at generálja, azaz a 4 stabilizátorát. Így az S_4 természetes hatásával ekvivalens csoportthatást kapunk, ami 4-tranzitív, tehát primitív is.

$|H| = 4$ esetén H vagy ciklikus, mondjuk, $H = \langle (1234) \rangle$, vagy olyan elemi Abel 2-csoport, amelyben van A_4 -en kívüli elem, azaz 2-ciklus: $H = \langle (12), (34) \rangle$. (Ha H -nak valamelyik konjugáltját vesszük, az ekvivalens csoportthatást ad, tehát elég ezt a kettőt nézni.) Egyik hatás sem primitív, mert H -t valódi módon tartalmazza S_4 2-Sylowja. Az még a kérdés, hogy ekvivalens-e ez a két, S_6 -ba menő csoportthatás. Vegyük észre, hogy a H mellékosztályain való csoportthatásnál

$$Hx \text{ fixpontja } g\text{-nek} \Leftrightarrow Hxg = Hx \Leftrightarrow xgx^{-1} \in H, \text{ így}$$

$$g\text{-nek van fixpontja a csoportthatásnál} \Leftrightarrow g\text{-nek van konjugáltja } H\text{-ban.}$$

Ebből következik, hogy az első csoportthatásnál az S_4 4-ciklusainak (azaz a negyedrendű elemeinek) van fixpontja a hatodfokú reprezentációnál, a másodiknál viszont nincs. Így a két csoportthatás nem ekvivalens.

hozott mátrixból leolvashatjuk a megoldást (ha a konstans nem osztható a diagonális elem együtthatójával, akkor nincs megoldás), majd ennek az oszlopműveleteket követő mátrixszorosa megadja az x, y, z értékét.

$$\begin{aligned} \left[\begin{array}{ccc|c} 2 & 2 & 3 & 4 \\ 3 & -1 & 0 & 1 \end{array} \right] &\xrightarrow{s} \left[\begin{array}{ccc|c} 2 & 2 & 3 & 4 \\ 1 & -3 & -3 & -3 \end{array} \right] \xrightarrow{s} \left[\begin{array}{ccc|c} 1 & -3 & -3 & -3 \\ 2 & 2 & 3 & 4 \end{array} \right] \xrightarrow{s} \\ \left[\begin{array}{ccc|c} 1 & -3 & -3 & -3 \\ 0 & 8 & 9 & 10 \end{array} \right] &\xrightarrow{o} \left[\begin{array}{ccc|c} 1 & 0 & 0 & -3 \\ 0 & 8 & 9 & 10 \end{array} \right] \xrightarrow{o} \left[\begin{array}{ccc|c} 1 & 0 & 0 & -3 \\ 0 & 9 & 8 & 10 \end{array} \right] \xrightarrow{o} \\ \left[\begin{array}{ccc|c} 1 & 0 & 0 & -3 \\ 0 & 1 & 8 & 10 \end{array} \right] &\xrightarrow{o} \left[\begin{array}{ccc|c} 1 & 0 & 0 & -3 \\ 0 & 1 & 0 & 10 \end{array} \right] \\ \left[\begin{array}{ccc|c} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{array} \right] &\xrightarrow{o} \left[\begin{array}{ccc|c} 1 & 3 & 3 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{array} \right] \xrightarrow{o} \left[\begin{array}{ccc|c} 1 & 3 & 3 \\ 0 & 0 & 1 \\ 0 & 1 & 0 \end{array} \right] \xrightarrow{o} \left[\begin{array}{ccc|c} 1 & 0 & 3 \\ 0 & -1 & 1 \\ 0 & 1 & 0 \end{array} \right] \xrightarrow{o} \left[\begin{array}{ccc|c} 1 & 0 & 3 \\ 0 & -1 & 9 \\ 0 & 1 & -8 \end{array} \right] \end{aligned}$$

A megoldás az új változókkal $(-3, 10, t)$ ($t \in \mathbb{Z}$), a régiekkel pedig

$$\begin{bmatrix} x \\ y \\ z \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 3 \\ 0 & -1 & 9 \\ 0 & 1 & -8 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} -3 \\ 10 \\ t \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -3 + 3t \\ -10 + 9t \\ 10 - 8t \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -3 \\ -10 \\ 10 \end{bmatrix} + t \begin{bmatrix} 3 \\ 9 \\ -8 \end{bmatrix} \quad (t \in \mathbb{Z})$$

8. Adjuk meg a következő Abel-csoportok generátorokkal megadott részcsoportjának és a részcsoporttal vett faktorcsoportnak a kanonikus alakját!

a) $G = \langle a \rangle \oplus \langle b \rangle \oplus \langle c \rangle \cong \mathbb{Z} \oplus \mathbb{Z} \oplus \mathbb{Z}$, és $H = \langle 2a - 2b + 3c, 4b - 3c \rangle$

b) $G = \langle a \rangle \oplus \langle b \rangle \oplus \langle c \rangle \cong \mathbb{Z}_{16} \oplus \mathbb{Z}_2 \oplus \mathbb{Z}_4$, és $H = \langle 4a - c, b + c \rangle$.

Megoldás: a) Ha felírjuk a H generátorelemei előállításának az együtthatóit egy mátrix soraiba, és az előző feladat szerinti műveleteket végezve diagonális alakra hozzuk a mátrixot, akkor a sorműveletek a generátorrendszert, az oszlopműveletek a szabad Abel-csoport bázisát cserélik ki úgy, hogy az új felírásban a H és G/H is könnyen leolvasható legyen.

$$\begin{aligned} \left[\begin{array}{ccc} 2 & -2 & 3 \\ 0 & 4 & -3 \end{array} \right] &\xrightarrow{o} \left[\begin{array}{ccc} 2 & -2 & 1 \\ 0 & 4 & -3 \end{array} \right] \xrightarrow{o} \left[\begin{array}{ccc} 1 & -2 & 2 \\ -3 & 4 & 0 \end{array} \right] \xrightarrow{s} \left[\begin{array}{ccc} 1 & -2 & 2 \\ 0 & -2 & 6 \end{array} \right] \xrightarrow{o} \\ \left[\begin{array}{ccc} 1 & 0 & 0 \\ 0 & -2 & 6 \end{array} \right] &\xrightarrow{o} \left[\begin{array}{ccc} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 2 & 0 \end{array} \right] \end{aligned}$$

Tehát az új $\{u, v, w\}$ bázisban $H = \langle u, 2v \rangle = \langle u \rangle \oplus \langle 2v \rangle \cong \mathbb{Z} \oplus \mathbb{Z}$, és $G/H = (\langle u \rangle \oplus \langle v \rangle \oplus \langle w \rangle) / (\langle u \rangle \oplus \langle 2v \rangle \oplus 0) \cong (\mathbb{Z}/\mathbb{Z}) \oplus (\mathbb{Z}/2\mathbb{Z}) \oplus (\mathbb{Z}/0) \cong \mathbb{Z}_2 \oplus \mathbb{Z}$.

b) Legyen $A = \langle x \rangle \oplus \langle y \rangle \oplus \langle z \rangle \cong \mathbb{Z} \oplus \mathbb{Z} \oplus \mathbb{Z}$ szabad Abel-csoport, és tekintsük a $\varphi : A \rightarrow G$ szürjektív homomorfizmust, amelyre $x \mapsto a$, $y \mapsto b$ és $z \mapsto c$. Ekkor $\text{Ker } \varphi = \langle 16x, 2y, 4z \rangle$, és H ősképe $\tilde{H} = \langle 4x - z, y + z, 16x, 2y, 4z \rangle$. Az a) rész módszerével meghatározhatjuk az $A/\tilde{H} \cong (A/\text{Ker } \varphi) / (\tilde{H}/\text{Ker } \varphi) \cong G/H$ faktorcsoportot.

$$\left[\begin{array}{ccc} 4 & 0 & -1 \\ 0 & 1 & 1 \\ 16 & 0 & 0 \\ 0 & 2 & 0 \\ 0 & 0 & 4 \end{array} \right] \xrightarrow{o} \left[\begin{array}{ccc} 1 & 0 & 4 \\ -1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 16 \\ 0 & 2 & 0 \\ -4 & 0 & 0 \end{array} \right] \xrightarrow{s} \left[\begin{array}{ccc} 1 & 0 & 4 \\ 0 & 1 & 4 \\ 0 & 0 & 16 \\ 0 & 2 & 0 \\ 0 & 0 & 16 \end{array} \right] \xrightarrow{o} \left[\begin{array}{ccc} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 4 \\ 0 & 0 & 16 \\ 0 & 2 & 0 \\ 0 & 0 & 16 \end{array} \right] \xrightarrow{s}$$

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 4 \\ 0 & 0 & 16 \\ 0 & 0 & -8 \\ 0 & 0 & 16 \end{bmatrix} \xrightarrow{o} \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 16 \\ 0 & 0 & -8 \\ 0 & 0 & -16 \end{bmatrix} \xrightarrow{s} \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 8 \\ 0 & 0 & 16 \\ 0 & 0 & 16 \end{bmatrix} \xrightarrow{s} \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 8 \\ 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}$$

Tehát $G/H \cong (\mathbb{Z}/\mathbb{Z}) \oplus (\mathbb{Z}/\mathbb{Z}) \oplus (\mathbb{Z}/8\mathbb{Z}) \cong \mathbb{Z}_8$.

Ahhoz, hogy H kanonikus alakját is megadjuk, a $\tilde{H}/\text{Ker } \varphi$ faktorcsoporthoz kell leírunk az előző módszerrel, ahol \tilde{H} maga is szabad csoport, mert A -nak része. De ehhez le kell olvasnunk $\text{Ker } \varphi$ generátorait a H szabad generátorrendszerében, amihez először az A új $\{u, v, w\}$ bázisában írjuk fel úgy, hogy az előbb elvégzett oszlopműveleteket végrehajtjuk a $\text{Ker } \varphi$ -hez tartozó mátrixon.

$$\begin{bmatrix} 16 & 0 & 0 \\ 0 & 2 & 0 \\ 0 & 0 & 4 \end{bmatrix} \xrightarrow{o} \begin{bmatrix} 0 & 0 & 16 \\ 0 & 2 & 0 \\ -4 & 0 & 0 \end{bmatrix} \xrightarrow{o} \begin{bmatrix} 0 & 0 & 16 \\ 0 & 2 & 0 \\ -4 & 0 & 16 \end{bmatrix} \xrightarrow{o} \begin{bmatrix} 0 & 0 & 16 \\ 0 & 2 & -8 \\ -4 & 0 & 16 \end{bmatrix}$$

Az $\{u, v, w\}$ bázis helyett a \tilde{H} $\{u, v, 8w\}$ bázisában a $\text{Ker } \varphi$ mátrixa:

$$\begin{bmatrix} 0 & 0 & 2 \\ 0 & 2 & -1 \\ -4 & 0 & 2 \end{bmatrix} \xrightarrow{o} \begin{bmatrix} 2 & 0 & 0 \\ -1 & 2 & 0 \\ 2 & 0 & -4 \end{bmatrix} \xrightarrow{s} \begin{bmatrix} 1 & -2 & 0 \\ 2 & 0 & 0 \\ 2 & 0 & -4 \end{bmatrix} \xrightarrow{s} \begin{bmatrix} 1 & -2 & 0 \\ 0 & 4 & 0 \\ 0 & 4 & -4 \end{bmatrix} \xrightarrow{o}$$

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 4 & 0 \\ 0 & 4 & -4 \end{bmatrix} \xrightarrow{s} \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 4 & 0 \\ 0 & 0 & -4 \end{bmatrix} \xrightarrow{s} \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 4 & 0 \\ 0 & 0 & 4 \end{bmatrix}$$

Ebből leolvasható, hogy $G/H \cong \tilde{H}/\text{Ker } \varphi \cong (\mathbb{Z}/\mathbb{Z}) \oplus (\mathbb{Z}/4\mathbb{Z}) \oplus (\mathbb{Z}/4\mathbb{Z}) \cong \mathbb{Z}_4 \oplus \mathbb{Z}_4$.

(Ilyen apró csoportoknál persze az algoritmikus megoldás helyett ad hoc módszerekkel is elboldogulunk. Észrevehetjük, hogy a H generátorelemei, $4a - c$ és $b + c$ negyedrendűek, és a generátumuk nem metszi egymást ($0 \neq 8a - 2c \neq 2b + 2c = 2c \neq 0$), tehát $H \cong \mathbb{Z}_4 \oplus \mathbb{Z}_4$. Így $|G/H| = 16 \cdot 2 \cdot 4/16 = 8$. Megnézzük, hogy ciklikus-e. Az a képe az egyetlen jelölt, ami lehet esetleg 8-adrendű. Azt kell belátni, hogy $4a \notin H$. Valóban, ha $4a = x(4a - c) + y(b + c) = 4xa + yb + (y - x)c$ valamely $0 \leq x, y \leq 3$ -ra, akkor $x = 1 \Rightarrow y = 1$, de akkor b is szerepel a kifejezésben. Tehát a képe csak 8-adrendű lehet, és így $G/H \cong \mathbb{Z}_8$.)

Hf1. Bizonyítsuk be, hogy ha egy 12-elemű tranzitív permutációcsoport primitív, akkor szükségképpen 2-tranzitív is.

Hf2. Adjuk meg a $G = \langle a \rangle \oplus \langle b \rangle \cong \mathbb{Z}_8 \oplus \mathbb{Z}_4$ Abel-csoport $H = \langle 4a + b, 2a + 2b \rangle$ részcsoportjának és $N = \langle 2a + 2b \rangle$ normálosztóval vett faktorcsoportjának kanonikus alakját.